

مسلم بن عقیل

کلیدواژه: نهضت حسینی، امام حسین (علیه‌السلام)، عقیل، ابوطالب (علیه‌السلام)، حارث بن زیاد، محبت، کربلا.

پرسش: مسلم بن عقیل (علیه‌السلام) کیست؟

پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱ - معرفی اجمالی
- ۲ - ولادت
- ۳ - مادر مسلم
- ۴ - مسلم داماد امام علی
- ۵ - تعداد و نام فرزندان
- ۶ - شهادت فرزندان
- ۷ - درک سه امام
 - ۷.۱ - دوران امام علی
 - ۷.۲ - دوران امام حسن
 - ۷.۳ - دوران امام حسین
- ۸ - قیام و شهادت مسلم
- ۹ - تربیت حضرت مسلم
- ۱۰ - مسلم در کلام معصومان
 - ۱۰.۱ - افتخارات مسلم در کلام امام
 - ۱۰.۲ - زیارت‌نامه‌ی مسلم
- ۱۱ - پانویس
- ۱۲ - منبع

معرفی اجمالی

مسلم بن عقیل (علیه‌السلام)، یکی از درخشان‌ترین چهره‌های **نهضت حسینی** بود که برای ارزیابی زمینه قیام، از سوی **امام حسین (علیه‌السلام)** به **کوفه** اعزام شد. کنیه مسلم، ابوداود و لقبش، محدث بوده است. وی به **پیامبر خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)** شباهت داشت و شجاع‌ترین فرزند **عقیل بن ابیطالب**، شمرده می‌شد.

ولادت

او زمان رسول خدا (صلی‌الله‌وعلیه‌وآله) را درک نکرد، زیرا هنگام شهادت (سال ۶۰ هجری) سن آن‌جناب بیش از ۴۰ سال نبود یعنی از زمان رحلت پیامبر عظیم الشان اسلام تا سال ۶۰ هجری، ۵۰ سال گذشته [۱] و بر این اساس او ده سال بعد از رحلت پیامبر (صلی‌الله‌وعلیه‌وآله) متولد شده بود.

مادر مسلم

مادر مسلم (علیه‌السلام)، کنیزی به نام خلیله (یا حللیه) خُلیّه، از اسیران شام بوده است که پدرش عقیل، او را خریده بود. بر پایه گزارش **طبری**، [۲] [۳] مسلم (علیه‌السلام) در کوفه متولد شده است. این گزارش، در کنار گزارش‌های دیگر که وی را از **پاران امام علی (علیه‌السلام)** و در **جنگ صفین**، از فرماندهان جناح راست پیاده نظام لشکر ایشان شمرده‌اند، حاکی از آن است که عقیل، سال‌ها قبل از آمدن امام علی (علیه‌السلام) به کوفه، در این شهر، زندگی می‌کرده است و شاید یکی از عللی که امام حسین (علیه‌السلام)، مسلم را به نمایندگی از جانب خود به کوفه اعزام کرد، آشنایی او با مردم آن شهر باشد.

مسلم داماد امام علی

عقیل برادر حضرت علی (علیه‌السلام) و دومین فرزند **ابوطالب (علیه‌السلام)** است. [۴] از این‌جهت، او با یک واسطه از تربیت ابوطالب و همسرش **فاطمه بنت اسد** برخوردار گردید.

مسلم، داماد امیرمؤمنان (علیه‌السلام) بود و نام همسرش در برخی منابع، رُقَیّه و در برخی دیگر، اُم‌کلثوم، گزارش شده است که احتمالاً کنیه رُقَیّه باشد. [۵] وی، دو فرزند به نام‌های عبدالله و علی داشت که عبدالله، در **کربلا** به شهادت رسید. فرزندان دیگری نیز از وی، گزارش شده است. «**درباره طفلان مسلم**» [۶] به هر حال، تصریح شده که نسلی از وی، باقی نمانده است. چند تن از برادران مسلم (علیه‌السلام) در **کربلا** حضور داشته‌اند و به شهادت رسیده‌اند. [۸] [۹]

تعداد و نام فرزندان

فرزندان او عبارت اند از:

۱ و ۲. عبدالله و علی که از «رقیه» به دنیا آمدند. ۳. مسلم بن مسلم که مادرش از بنی‌عامر بود. ۴. عبدالله که مادرش امولد بود. ۵. مجد. ۶. ابراهیم.

شهادت فرزندان

همه‌ی پسران او در سرزمین کربلا شهید شدند، مگر دو فرزند که به نام‌های مجد و ابراهیم. این دو پس از تحمل یک سال زندان فرار کردند، اما پس از مدتی دستگیر و به دست یکی از ستم‌کاران به نام **حارث بن زیاد** به شهادت رسیدند.^[۱۰] «نام مادر مجد را ذکر نکرده و اسمی از برادر مجد؛ یعنی ابراهیم نبرده، در حالی که شهادت ابراهیم به همراه مجد مشهور است»^[۱۱] از این‌رو از نسل حضرت مسلم فرزندی باقی نماند.^[۱۲]

درک سه امام

جناح مسلم زمان و عصر سه امام را درک کرده است:

← دوران امام علی

او در این زمان افتخار دامادی آن حضرت (علیه‌السلام) را پیدا کرد و با دخترش به نام «رقیه» ازدواج کرد که به این وسیله به تربیت در دانشگاه علوی نزدیک‌تر شد. به نقل مورخان در زمان **حکومت امیر المؤمنین** (علیه‌السلام) (بین سال ۳۶ تا ۴۰) از جانب آن امام متصدی برخی از منصب‌های نظامی در لشکر بوده، از جمله در جنگ صفین وقتی که امیر مؤمنان لشکر خود را صف‌آرایی می‌کرد، **امام حسن** و **امام حسین** (علیه‌السلام)، **عبدالله بن جعفر** و مسلم بن عقیل را بر جناح راست سپاه خویش مأمور کرد.^[۱۳]

← دوران امام حسن

او در این زمان نیز در مسیر حق بود و از با وفاترین یاران و از خواص اصحاب امام حسن (علیه‌السلام) به حساب می‌آمد.^[۱۴]

← دوران امام حسین

مسلم بن عقیل دست از محبت و حمایت از امام (علیه‌السلام) بر نداشت و به افتخار پیشاهنگی نهضت کربلا نائل آمد و اولین شهید کاروان امام حسین محسوب گردید. او به همراه ۸ نفر از برادرانش، جان خود را در راه امام حسین (علیه‌السلام) ایثار کردند.^[۱۵]

قیام و شهادت مسلم

اولین اقدام امام حسین (علیه‌السلام) فرستادن مسلم به کوفه بود، مسلم پس از رفتن از مکه در نیمه ماه رمضان سال شصت هجری به مدینه و از آنجا به سمت **عراق**، حرکت کرد و پنجم شوال به کوفه رسید و در منزل مختار اقامت نمود. پس از ورود مسلم حدود هجده هزار با او بیعت کردند تا این‌که حاکم کوفه برکنار و **عبدالله بن زیاد** به جای او برگزیده شد. عبدالله با **تهدید و تطمیع** مردم، سران قبایل را از کنار او پراکنده ساخت، وی پس از دستگیری **هانی**، در هشتم **ذی‌حجه** قیام کرد و زمانی که مسلم تنها شد و عبدالله به تنهایی او پی برد، سپاهی را برای دستگیری وی عازم کرد. این در حالی بود که مسلم در خانه زنی به نام طوعه پناهنده شده بود. وقتی صدای سربازان عبدالله بن زیاد به گوش او رسید، خود را برای نبرد آماده کرد، و چون بر سپاه دشمن ضرباتی زیادی وارد کرد. آنان از راه مکر وارد عمل شدند و مسلم هم چون رمقی برای ادامه مبارزه نداشت به ناچار خود را تسلیم کرد. او را نزد عبدالله بردند، پس از گفتگوی تند و صریح میان آن دو، عبدالله دستور داد که او را بالای دار الاماره بردند تا شخصی که به دست او زخمی شده بود، او را گردن بزنند، و همو بود که فرمان عبدالله را اجرا کرد.^[۱۶]

تربیت حضرت مسلم

همان‌طور که بیان شد او فرزند کسی است که دست‌پروردهٔ شخصی مانند ابوطالب است و خود افتخار دامادی امیر مؤمنان را دارد که تأثیر این دو در تربیت و بالندگی انسان قابل انکار نیست.

مسلم در کلام معصومان

رسول خدا به **علی** (علیه‌السلام) فرمودند: فرزند او (عقیل) کشته راه محبت فرزند تو خواهد شد. چشم مؤمنان بر او اشک می‌ریزد و فرشتگان مقرب بر او درود می‌فرستند.^[۱۷] امام حسین (علیه‌السلام) در نامه‌ای که برای کوفیان می‌فرستد می‌نویسد که: **قد بعثت الیکم اخی و ابن عمی و ثقتی من اهل بیتی**؛ یعنی: کسی را به سوی شما می‌فرستم که برادر، پسر عمو و مورد اطمینان از اهل بیتم محسوب می‌شود.^[۱۸]

← افتخارات مسلم در کلام امام

در این کلام امام معصوم (علیه‌السلام) افتخاراتی برای حضرت مسلم وجود دارد که عبارت اند از:
۱. برادر: حضرت به او نسبت برادری می‌دهد در حالی که برادر نسبی آن حضرت نبود اما آن‌چنان وفادار بود که لقب برادری امام حسین (علیه‌السلام) را شایسته خود نمود.
۲. مورد اطمینان: اگر امام در حق مسلم فقط همین یک جمله را می‌فرمود برای اثبات فضیلت وی کافی بود.
۳. اهل بیت من: این کلام همانند کلام رسول خدا (صلی‌الله‌وعلیه‌وآله) دربارهٔ **سلیمان فارسی** است.

← زیارت‌نامه‌ی مسلم

در زیارت‌نامه‌ی مسلم بن عقیل به فضایل بسیاری اشاره شده که شاید مهم‌ترین آن این جمله است:
السلام علیک ایها العبد الصالح المطیع لله و لرسوله و لامیر المؤمنین و الحسن و الحسین علیهم السلام؛^[۱۹] یعنی: درود بر تو ای بنده شایسته و فرمانبردار خداوند و فرستاده‌اش و امیرمؤمنان و حسن و حسین (علیهم‌السلام).

پانویس

- ↑ جعفریان، رسول، تأملی در نهضت عاشورا، ص ۱۶۴.
- ↑ طبری، مجد بن جریر، تاریخ طبری، ج ۵، ص ۴۶۹.
- ↑ فاضل، جواد، ترجمه‌ی آلبی‌طالب، ترجمه‌ی مقاتل الطالیین، ج ۲، ص ۱۱۹.
- ↑ بلادری، احمد بن یحیی، انساب الاشراف، ج ۲، ص ۷۷.
- ↑ فاضل، جواد، ترجمه مقاتل الطالیین، ج ۱، ص ۱۱۹.
- ↑ ر.ک: محمّدی ری‌شهری، محمّد، دانش‌نامه امام حسین (علیه‌السلام)، ج ۴، ص ۳۲۹، فصل سوم/ باب هفتم/ مزار طفلان مسلم.
- ↑ محمّدی ری‌شهری، محمّد، دانش‌نامه امام حسین (علیه‌السلام)، ج ۸، ص ۱۸۷، (شهید شدن دو نوجوان از خاندان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله).
- ↑ ر.ک: محمّدی ری‌شهری، محمّد، دانش‌نامه امام حسین (علیه‌السلام)، ج ۴، ص ۳۲۸.
- ↑ محمّدی ری‌شهری، محمّد، فرهنگ‌نامه زیارت عتبات، زمان انتشار: ۱۳۹۳، ص ۱۷۷-۱۷۸.
- ↑ بلادری، احمد بن یحیی، انساب الاشراف، ج ۲، ص ۷۱.
- ↑ نجفی، مجد جواد، زندگانی حضرت امام حسین (علیه‌السلام)، ص ۱۳۱.

- ↑ ۱۲. ابوالفرج اصفهانی، مقاتل الطالبین، فرزندان ابیطالب، ج ۱، ص ۱۱۹.
- ↑ ۱۳. سایت حوزه، بی‌نام، به نقل از کامل ابن اثیر.
- ↑ ۱۴. سایت حوزه، بی‌نام، به نقل از کامل ابن اثیر.
- ↑ ۱۵. مقاتل الطالبین ترجمه‌ی رسولی
- ↑ ۱۶. جعفریان، رسول، تأملی در نهضت عاشورا، ص ۱۶۵-۱۷۱.
- ↑ ۱۷. سایت حوزه، بی‌نام، به نقل از کامل ابن اثیر.
- ↑ ۱۸. دینوری، عبدالله بن مسلم، الامامة و السياسة، ج ۲، ص ۸.
- ↑ ۱۹. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، ص ۴۰۲.

منبع

حدیث‌نت، برگرفته از مقاله «مسلم بن عقیل» تاریخ بازیابی ۱۳۹۷/۱۲/۳۰.

رده‌های این صفحه : [تابعین](#) | [شرکت‌کنندگان در جنگ صفین](#) | [باران امام حسین](#) | [مسلم بن عقیل](#)